

Asia: VN/34767/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi ulkomaanopintolaiksi ja ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

-

Lausunnonantajan näkemykset koskien ulkomaanopintolakia.

-

Lausunnonantajan näkemykset ammattipätevyyslain muutoksista.

Lupa- ja valvontavirasto pitää kannatettavana ammattipätevyyslain uudistamista ja kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Laki ammattipätevyyden tunnustamisesta 1 a §

Lakiin ammattipätevyyden tunnustamisesta on tarkoituksena lisätä uusi 1 a § koskien työntekijöiden vapaata liikkuvuutta ja sijoittautumisoikeutta. Pykälän 1 momentin mukaan niissä Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen kansalaisen toisessa Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen jäsenvaltiossa hankkiman ammattipätevyyden tunnustamista koskeissa tapauksissa, joissa hakijan ammattipätevyyttä ei voida tunnustaa ammattipätevyyslain automaattisen tai yleisen tunnustamisjärjestelmän säännösten mukaisesti, on toimivaltaisen viranomaisen vertailtava Euroopan unionin toiminnasta tai Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen sisältyvien työntekijöiden vapaata liikkuvuutta ja sijoittautumisoikeutta koskevien artikloiden nojalla hakijan tutkintotodistuksista ja muista asiakirjoista ilmenevää kelpoisuutta ja merkityksellistä ammattikokemusta kansallisessa lainsäädännössä kyseisen ammatinharjoittamiseksi edellytettyihin tietoihin ja pätevyteen. Arvioinnissa on otettava huomioon kaikki tutkintotodistukset, todistukset ja muut muodollista pätevyttä osoittavat asiakirjat samoin kuin asianomaisen henkilön asian kannalta merkityksellinen kokemus.

Mitä säädetään 1 momentissa koskee soveltuvin osin myös Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen kansalaisen Sveitsissä hankkiman ammattipätevyyden tunnustamista.

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että tämän Euroopan unionin tuomioistuimen (EUT) ja Euroopan talousalueen (EFTA) tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön tuominen kansalliseen lainsäädäntöön on hyvin kannatettava asia. Lupa- ja valvontavirasto käsittelee säännöllisesti asioita perustuen Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen 45 ja 49 artikloihin (28 ja 31 ETA-sopimus) noudattaen Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen tuomioistuinten ratkaisukäytäntöä ja pitää hyvänä, että näitä päätöksiä voisi perustella myös kansallisella lainsäädännöllä.

Esityksessä todetaan seuraavaa: ”Jos mainittu vertailu osoittaa, että hakijan suorittaman koulutuksen ja vastaanottavassa jäsenvaltiossa edellytetyn koulutuksen välillä on olennaisia eroja, toimivaltaiset viranomaiset voivat määrätä korvaavista toimenpiteistä kyseisten erojen kattamiseksi. Koska ammattipätevyyslaki ei näissä tapauksissa tule sovellettavaksi, ei myöskään ammattipätevyyslain korvaavia toimenpiteitä koskevan 7 §:n säännöksillä ole rajoittavaa vaikutusta toimivaltaista viranomaisen harkintavaltaan korvaavia toimenpiteitä määrättäessä. Näin ollen viranomainen voi määrätä korvaaviksi toimenpiteiksi ne menettelyt ja toimet, jotka se katsoo tarkoituksenmukaisimmiksi.”

Lupa- ja valvontaviraston nykyisen tulkinnan mukaan varsinaisia korvaavia toimenpiteitä ei voida tämän ratkaisukäytännön perusteella määrätä. Oikeuskäytäntö antaa jäsenvaltiolle tähän mahdollisuuden, mutta ei aseta tämän suhteen velvoitetta. Kansallisen lainsäädännön puuttuessa Lupa- ja valvontavirasto ei ole katsonut tämän olevan mahdollista. Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että esityksen perusteella jää epäselväksi, onko viranomaisella mahdollisuus tai velvollisuus määrätä korvaavia toimenpiteitä esityksen perusteella. Pykälässä ei mainita erikseen korvaavia toimenpiteitä ja esityksen säännöskohtaisen perustelujen pohjalta jää epäselväksi, miten viranomaisen tulisi toimia. Epäselväksi jää, onko tarkoituksena, että viranomainen pystyy määräämään varsinaisia korvaavia toimenpiteitä vedoten kyseiseen hallituksen esitykseen.

Lupa- ja valvontavirasto pitää tärkeänä, että ehdotettuun 1 a §:ään lisättäisiin selkeästi siitä mitä viranomaisen tulee tehdä, jos mainittu vertailu osoittaa, että hakijan ammattipätevyyden ja suomalaisen vastaavan koulutuksen suorittaneen osaamisessa on eroja. Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan oikeuskäytännön perusteella tulee selvittää, että hakijalla samanlaiset tai vähintäänkin vastaavat tiedot ja pätevyys, ammatillinen osaaminen, kuin mitä kansallisen tutkintotodistuksen suorittaneella henkilöllä voidaan olettaa olevan ja mikäli näin ei ole, tulee nämä erot todeta. Kyseessä ei ole Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan olennaisten erojen arvioimisesta, vaan osaamisen tulee vastata edellä mainitulla tavalla kotimaista osaamista.

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että se ei ole katsonut perustelluksi määrätä korvaavia toimenpiteitä perustuen ainoastaan siihen, että oikeuskäytännössä se on katsottu mahdolliseksi. Lupa- ja

valvontavirasto on yhteistyössä muiden pohjoismaiden kanssa keskustellut tästä oikeuskäytännöstä ja myöskään muut pohjoismaat eivät ole katsoneet, että voisivat pelkän ratkaisukäytännön perusteella määrätä korvaavia toimenpiteitä. Lupa- ja valvontaviraston tietojen mukaan muissa pohjoismaissa ei ole kansallisen lainsäädännön tasolla säännelty tästä oikeuskäytännöstä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin pykälän soveltamisesta soveltuvin osin myös Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen kansalaisen Sveitsissä hankkiman ammattipätevyyden tunnustamiseen. Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että Sveitsin erikoisaseman huomioiminen on kannatettavaa, mutta toteaa, että tämän suhteen ei ole sellaista vakiintunutta oikeuskäytäntöä, jonka perusteella voisi todeta, että SEUT 45 ja 49 artiklojen mukainen vertailu tulisi tehdä myös Sveitsissä hankitun ammattipätevyyden osalta. Tämän oikeusperusta liittyy ainoastaan Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton sopimuksen henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta, joka sisältää säännöksiä työntekijöiden yhdenvertaisesta kohtelusta. Perusteluissa viitataan kohtaan, jonka mukaan ”sopimuspuolen kansalaista ei palkkatyöntekijänä saa kansalaisuutensa vuoksi saattaa toisen sopimuspuolen alueella kotimaisiin palkkatyöntekijöihin verrattuna eri asemaan työ- ja palvelussuhteen ehtojen suhteen erityisesti palkkauksen, irtisanomisen ja työttömyyden sattuessa saman alan työhön paluun tai uudelleen työllistämisen osalta.” Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että pykälämuotoilussa todetaan, että sääntely koskisi ainoastaan EU/ETA-kansalaisia, eikä Sveitsin kansalaisia, johon tämä perustelu vaikuttaa viittaavan. Kyse on kuitenkin siitä, tulisiko Sveitsissä hankittua ammattipätevyyttä arvioida samoin, kuin EU/ETA-alueella hankittuja. Tältä osin Lupa- ja valvontavirasto pitää ongelmallisena nykyistä pykälämuotoilua ja sen perustelua, eikä katso sen selkeyttävän oikeustilaa.

Muutoin Lupa- ja valvontavirasto pitää esitystä kannatettavana. Erityisesti hyvänä tarkennuksena Lupa- ja valvontavirasto pitää sitä, että 4 §:n 2 momenttia ollaan tarkentamassa sen osalta, että myös koulutuksen järjestäjien verkosto on mainittu tahona, jolta lausuntoa voidaan pyytää.

Koskela Satu
Lupa- ja valvontavirasto

Raitis Joonas
Lupa- ja valvontavirasto - Sosiaali- ja terveysalan osasto